

ปัญหากฎหมายในการนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจตาม ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ.¹

Legal Problems Concerning Utilization of Patent as Collateral Under Draft Commercial Collateral act B.E.

นางสาวศศิธร เสาวคนธ์*
ดร.สมจิตต์ เชอร์ชันชี**

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ซึ่งได้มีการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่า กฎหมายการประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องจำนองและจำนำนั้นไม่อาจนำมาปรับใช้กับสิทธิบัตรได้ เนื่องจากสิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินทางปัญญาอย่างหนึ่ง มิใช่สิ่งสารพัดทรัพย์หรือสิ่งสารพัดทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะก็มิได้มีบทบัญญัติที่กำหนดให้สิทธิบัตรสามารถนำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ ปัจจุบันได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

หลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจ ในคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคดังกล่าว อย่างไรก็ตามแม้ว่าร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. จะกำหนดให้สิทธิบัตรสามารถนำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ แต่ยังมีหลักเกณฑ์บางประการที่ไม่ชัดเจนซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกัน กล่าวคือ (1) ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดให้สิทธิบัตรเป็นประเภทของทรัพย์สินที่จะนำไปใช้เป็นหลักประกัน (2) ปัญหาเกี่ยวกับการจดทะเบียนสิทธิบัตรที่เป็นหลักประกัน (3) ปัญญาเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าสิทธิบัตร (4) ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับหลักประกันกับสิทธิบัตรที่นำมาเป็นหลักประกัน

¹บทความนี้เรียบเรียงจากวิทยานิพนธ์เรื่องปัญหากฎหมายในการนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ซึ่งได้ผ่านการสอบวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว โดยมีคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ 4 ท่าน คือ ดร.รุ่งแสง กฤตยพงษ์ ดร. จุมพิตา เรื่องวิชาวาร ดร.นิสิต อินทมาโน และดร.สมจิตต์ เชอร์ชันชี

*นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

**อาจารย์ที่ปรึกษา

ดังนั้น วิทยานิพนธ์นี้จึงเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. เพื่อให้สามารถนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันได้อย่างแท้จริง ดังนี้ คือ (1) ควรกำหนดประเภทของทรัพย์สินที่สามารถนำมาเป็นหลักประกันให้หมายความรวมถึงสิทธิบัตรไว้โดยชัดเจน (2) ควรกำหนดให้ต้องทำสัญญาหลักประกันทางธุรกิจเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อนายทะเบียนกรมทรัพย์สินทางปัญญา โดยกำหนดให้ขั้นตอนการจดทะเบียนหลักประกันและขั้นตอนการแจ้งการเป็นหลักประกันควรจะต้องปฏิบัติให้เสร็จสิ้นในหน่วยงานเดียว (3) จัดให้มีองค์กรที่มีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรโดยเฉพาะ ซึ่งอาจเป็นการจัดตั้งขึ้นมาในรูปขององค์กรภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้การกำหนดมูลค่าสิทธิบัตรมีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป และ (4) ควรกำหนดให้มีกระบวนการบังคับหลักประกันที่รวดเร็วด้วยการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการจำหน่ายหลักประกันโดยวิธีการประมูลโดยเปิดเผย นอกจากนี้ ควรเพิ่มทางเลือกให้คู่สัญญามีโอกาสเลือกใช้วิธีการจำหน่ายสิทธิบัตรที่เป็นหลักประกันโดยวิธีอื่นเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา นอกเหนือจากการประมูลโดยเปิดเผย

Abstract

The objective of this thesis is to study legal problems on using patent as collateral under draft Commercial Collateral Act B.E. It focuses both on Thai and foreign laws.

From the study, it found that the provisions with respect to mortgage and pledge under The Civil and Commercial Code of Thailand (CCC) do not apply to patent because patent is not a kind of

movable or immovable property that can be used as collateral under the CCC. In addition, Patent Act B.E. 2522 (1979) which is a specific law does not either have any provision allowing patent to be used as collateral in secured transactions. At present, a draft Commercial Collateral Act B.E. is prepared and proposed by the Law Reform Commission of Thailand to resolve such problems. However, even though the draft Commercial Collateral Act B.E. contains provisions prescribing that patent can be used as Collateral in a secured transaction, the relevant provisions are unclear and there are still a number of obstacles in practice as follows: (1) problem concerning unclear definition to include patent a type of property to be used as collateral; (2) problems concerning registration of patent which are collateral; (3) problems concerning valuation of patent; and (4) problems concerning enforcement of patent used as collateral

Therefore, this thesis proposes to amend the draft Commercial Collateral Act B.E. to be able to practically use patent as collateral in secured transactions. That is the draft Commercial Collateral Act B.E. should: (1) clearly determine patent to be a type of assets that can be used as collateral (2) provide that a secured transaction with patent as collateral must be in writing and registered with the Registrar of Intellectual Property. In addition, the law should also

specify that the registration process and the process of notifying or announcing the patent as collateral should be done and completed at a single designated agency (3) provide a specific organization to have personnel with expertise in patent valuation. This may be established in the form of a private organization with the purpose to assess the value and standard of patent to be generally accepted; and (4) provide the quick process and procedure relating to the enforcement of collateral by setting up a fixed period for the sale by public auction. Besides, the law should provide other means of enforcement like in the United State of America to provide more alternatives and opportunity for relevant party to enforce patent being used as collateral in secured transactions other than by means of public auction.

บทนำ

ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่กฎหมายให้การรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิ (ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2540). ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา. กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 3.) เมื่อเปรียบเทียบกับทรัพย์สินทั่วไปแล้ว อาจกล่าวได้ว่าทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิตามกฎหมายอันเกี่ยวกับผลงานสร้างสรรค์อันเกิดจากการใช้ความคิดหรือสติปัญญาของมนุษย์ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดจำนวนและไม่วันหมดตราบเท่าที่มนุษย์ยังมีความคิดสร้างสรรค์ สิทธิบัตรเองก็เป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งนับว่าเป็นทรัพย์สินที่มีความ

สำคัญและมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงที่น่าจะนำเอามาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ อันเป็นการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์รูปแบบหนึ่งและเกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ อีกทั้งการสนับสนุนให้มีการนำเอาสิทธิบัตรมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้มีความคิดและสามารถเกิดความกระตือรือร้นในการประดิษฐ์ผลงานใหม่ๆ ออกใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสาธารณะอยู่ตลอดเวลา

กฎหมายไทยเกี่ยวกับหลักประกันการชำระหนี้บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแบ่งการประกันการชำระหนี้ออกเป็น 2 ประเภท คือ การประกันการชำระหนี้ด้วยบุคคลเรียกว่าการค้ำประกัน และการประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินซึ่งแบ่งออกเป็นการจำนองและการจำนำ อย่างไรก็ตาม ทั้งการค้ำประกัน การจำนองและการจำนำนั้นต่างเป็นหลักประกันการชำระหนี้ที่มีข้อจำกัดเนื่องจากการค้ำประกันตามมาตรา 680 (มาตรา 680 บัญญัติว่า “อันว่าค้ำประกันนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลภายนอก คนหนึ่งเรียกว่าผู้ค้ำประกัน ผูกพันตนต่อเจ้าหนี้คนหนึ่ง เพื่อชำระหนี้ ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้นั้น) เป็นการประกันการชำระหนี้ด้วยบุคคล โดยมีบุคคลภายนอกยอมผูกพันตนต่อเจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้นั้น แต่การค้ำประกันด้วยบุคคลนั้น ไม่มีความแน่นอนว่าเมื่อถึงเวลาที่ลูกหนี้ชั้นต้นผิดนัดชำระหนี้แล้ว ผู้ค้ำประกันจะมีทรัพย์สินให้เอามาบังคับชำระหนี้แทนลูกหนี้ได้และเป็นการบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินโดยทั่วไปของผู้ค้ำประกันซึ่งเจ้าหนี้ไม่มีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินอย่างกรณีของการประกันหนี้ด้วยทรัพย์สิน สำหรับการจำนองตามมาตรา 702 (มาตรา 702 บัญญัติว่า “อันว่าจำนองนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้จำนอง เอาทรัพย์สินตราไว้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับจำนอง เป็นประกัน

การชำระหนี้โดยไม่ส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้รับ
 จำนอง ผู้รับจำนองชอบที่จะได้รับชำระหนี้จาก
 ทรัพย์สินที่จำนองก่อนเจ้าหนี้สามัญ มิพักต้อง
 พิเคราะห์ว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะได้โอนไปยัง
 บุคคลภายนอกแล้วหรือหาไม่”) เป็นกรณีที่
 ผู้จำนองเอาทรัพย์สินไปตราไว้แก่ผู้รับจำนอง
 เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้โดยไม่ต้องมีการส่งมอบ
 การครอบครองทรัพย์สินที่ใช้เป็นหลักประกันให้แก่
 ผู้รับจำนอง แม้กฎหมายจะมีได้กำหนดให้ต้องมีการ
 ส่งมอบทรัพย์สินที่จำนอง แต่ทรัพย์สินที่สามารถนำ
 ไปจำนองได้ตามมาตรา 703 (มาตรา 703 บัญญัติว่า
 “อันอสังหาริมทรัพย์นั้นอาจจำนองได้ไม่ว่าประเภทใดๆ
 สังหาริมทรัพย์อันจะกล่าวต่อไปนี้ก็อาจ
 จำนองได้ดุจกัน หากว่าได้จดทะเบียนไว้แล้วตาม
 กฎหมาย คือ

- (1) เรือมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป
- (2) แพ
- (3) สัตว์พาหนะ
- (4) สังหาริมทรัพย์อื่นๆ ซึ่งกฎหมายหาก
 บัญญัติไว้ให้จดทะเบียนเฉพาะการ”) ก็จำกัดเฉพาะ

อสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ที่มีการจด
 ทะเบียนบางประเภทเท่านั้น จึงเห็นได้ว่า
 สังหาริมทรัพย์อื่นๆ ที่มีได้มีกฎหมายบัญญัติรับรอง
 ไว้ให้สามารถนำมาจำนองได้จึงไม่อาจนำมาใช้เป็น
 หลักประกันการชำระหนี้โดยวิธีการจำนองได้เลย
 ดังนั้น แม้จะยังมีทรัพย์สินอื่นๆ นอกจากที่กำหนด
 ไว้แล้วที่มีมูลค่าสูงทางเศรษฐกิจและพาณิชย์
 อีกมากมายหลายประเภท อาทิเช่น คอมพิวเตอร์
 เครื่องบิน หรือทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น
 ทรัพย์สินนั้นๆ ก็จะไม่สามารถนำมาใช้เป็นหลัก
 ประกันการชำระหนี้โดยวิธีจำนองได้ ส่วนการจำนำ
 ตามมาตรา 747 (มาตรา 747 บัญญัติว่า
 “อันว่าจำนำนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง
 เรียกว่าผู้จำนำ ส่งมอบสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่งให้แก่
 บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับจำนำเพื่อเป็นประกัน

การชำระหนี้”) เป็นกรณีที่ผู้จำนำใช้สังหาริมทรัพย์
 เป็นประกันการชำระหนี้โดยต้องมีการส่งมอบ
 สังหาริมทรัพย์ที่จำนำให้แก่ผู้รับจำนำด้วย ซึ่งเป็น
 ผลให้ผู้จำนำในฐานะเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถใช้
 ทรัพย์สินนั้นให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจได้
 และหากเป็นทรัพย์สินอื่นซึ่งมีราคาและคุณค่าในทาง
 เศรษฐกิจแต่เป็นทรัพย์สินที่ไม่สามารถส่งมอบการ
 ครอบครองได้อย่างเช่นสิทธิบัตรก็ไม่สามารถใช้
 ทรัพย์สินนั้นไปทำธุรกรรมและก่อให้เกิดประโยชน์
 ในทางเศรษฐกิจได้ ผลจากการที่กฎหมายเกี่ยวกับ
 หลักประกันการชำระหนี้มีข้อจำกัดเช่นนี้ทำให้
 ผู้ประกอบการที่จะขอสินเชื่อและผู้ให้สินเชื่อ
 พยายามหาทางแก้ปัญหาในการนำทรัพย์สิน
 ที่ไม่สามารถใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้โดยการ
 จำนองและจำนำ โดยการทำสัญญาในลักษณะพิเศษ
 เพื่อรองรับความต้องการในทางธุรกิจ

ด้วยข้อจำกัดในเรื่องของทรัพย์สินที่สามารถ
 นำมาเป็นหลักประกันข้างต้น ในปัจจุบันจึงได้มีการ
 เสนอร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ
 พ.ศ. ซึ่งร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวมีสาระสำคัญ
 คือการให้ผู้ให้หลักประกันสามารถนำเอาทรัพย์สิน
 ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจไปเป็นหลักประกันได้มากยิ่งขึ้น
 ไม่ว่าจะเป็นกิจการ สิทธิเรียกร้อง ทรัพย์สินที่ใช้
 ในการประกอบกิจการไม่ว่าจะเป็นสังหาริมทรัพย์
 หรืออสังหาริมทรัพย์ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องส่งมอบ
 การครอบครอง ผู้ให้หลักประกันสามารถใช้สอย
 หรือจำหน่าย จ่ายโอน ทรัพย์สินต่างๆ เหล่านั้นได้
 ตามปกติ หรือใช้ในการผลิตหรือนำไปรวมกับ
 ทรัพย์สินอื่นได้อีกด้วย นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงการ
 บัญญัติขั้นตอนการบังคับหลักประกันรูปแบบใหม่
 โดยแยกตามลักษณะทรัพย์สินที่นำมาใช้เป็น
 หลักประกัน ซึ่งหลักการดังกล่าวของร่างพระราชบัญญัติ
 หลักประกันทางธุรกิจรองรับและสามารถนำมาปรับ
 ใช้กับสิทธิบัตรเพื่อนำมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจได้

แนวคิดการให้ความคุ้มครองสิทธิบัตร

ประเทศอังกฤษ เป็นประเทศที่ริเริ่มระบบสิทธิบัตรสมัยใหม่ ได้มีการให้ความคุ้มครองสิ่งประดิษฐ์มาตั้งแต่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 13-16 โดยกษัตริย์อังกฤษได้ทรงให้การส่งเสริมและสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการค้ารวมทั้งผู้ที่ได้ประดิษฐ์คิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ โดยพระราชทานสิทธิพิเศษแก่บุคคลเหล่านั้น แต่ผู้ที่ได้รับพระราชทานสิทธิพิเศษดังกล่าวได้ใช้สิทธิแสวงหาประโยชน์จนเกินขอบเขต เช่น กำหนดราคาสินค้าสูงมากและผลิตสินค้าจำนวนน้อย ทำให้ประชาชนทั่วไปได้รับความเดือดร้อน (ยรรยง พวงราช. (2543). คำอธิบายกฎหมายสิทธิบัตร (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิทยุชน. หน้า 17.) รัฐสภาอังกฤษจึงได้มีการประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการผูกขาด (Statute of Monopolies) ในปี ค.ศ. 1623 ซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายสิทธิบัตรฉบับแรกของอังกฤษ กฎหมายดังกล่าวได้ยกเลิกสิทธิผูกขาดอื่นทั้งหมด ยกเว้นสิทธิพิเศษสำหรับผู้ประดิษฐ์คิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่ยังคงมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการผลิตหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้ประดิษฐ์คิดค้นขึ้น

ส่วนประเทศญี่ปุ่น ระบบสิทธิบัตรของญี่ปุ่นได้มีการพัฒนามากกว่า 100 ปีแล้ว โดยได้มีการประกาศใช้กฎหมายสิทธิบัตรฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. 2414 กฎหมายดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากนายยูคิชิ ฟูกูซาวา ซึ่งเป็นนักคิดและนักการศึกษาในสมัยเมจิ การพัฒนาด้านเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมในประเทศญี่ปุ่นได้อาศัยระบบสิทธิบัตรมาใช้เป็นพื้นฐานโดยตลอด และถือวาระบบสิทธิบัตรของประเทศญี่ปุ่นเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพมีความทัดเทียมกับระบบสิทธิบัตรแห่งยุโรป (ฉิ้น ประสบพิชัย. (2553). สิทธิประโยชน์ของผู้ทรงสิทธิบัตรร่วม. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 19.)

สำหรับประเทศไทยก็มีการร่างกฎหมายสิทธิบัตรครั้งแรกในช่วงเดียวกับกฎหมายเครื่องหมายการค้า เพราะปรากฏว่ามีร่างกฎหมายสิทธิบัตรเป็นภาษาอังกฤษชื่อว่า “Law on Patent” ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2456 ซึ่งเป็นร่างกฎหมายที่ค่อนข้างละเอียดสมบูรณ์เมื่อเทียบกับกฎหมายในสมัยนั้นคือมีความยาวถึง 36 มาตรา ต่อมาหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งกรมทะเบียนการค้า พระยาโกมารกุลมนตรีอธิบดีกรมทะเบียนการค้าคนแรกได้ยกร่างกฎหมายสิทธิบัตรขึ้นในปี พ.ศ. 2468 แต่ไม่มีการดำเนินการเกี่ยวกับร่างกฎหมายดังกล่าวแต่อย่างใด หลังจากนั้นก็ได้มีการยกร่างกฎหมายสิทธิบัตรมาโดยตลอด จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2521 กระทรวงพาณิชย์ได้เสนอร่างกฎหมายสิทธิบัตรให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างกฎหมายดังกล่าวต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภาดังกล่าวได้รับหลักการร่างกฎหมายดังกล่าวในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2521 และได้ลงมติให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวครั้งแรกโดย พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 34 ลงวันที่ 3 เมษายน 2535.) เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การขยายขอบเขตการคุ้มครองให้กว้างขวางขึ้นเพื่อให้คลุมถึงผลิตภัณฑ์ยา เครื่องจักรกลการเกษตรและขยายอายุสิทธิบัตรให้ยาวขึ้นกว่าเดิม เป็นต้น และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 2 โดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 22ก ลงวันที่ 31 มีนาคม 2542.) เพื่อให้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติดังกล่าวสอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่

เกี่ยวกับการค้า หรือ TRIPs (Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights) ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกองค์การการค้าโลกมีพันธกรณีที่จะต้องออกกฎหมายอนุวัติการให้สอดคล้องกับความตกลงดังกล่าว จึงเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับอนุสิทธิบัตร (Pretty Patens) ซึ่งให้การคุ้มครองการประดิษฐ์ที่มีเทคโนโลยีไม่ถึงขนาดที่จะได้รับสิทธิบัตร อันจะทำให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้สูงขึ้น และแพร่หลายยิ่งขึ้น (ยรรยง พวงราช. อ้างแล้ว. หน้า 19-20.)

อย่างไรก็ตาม การที่แต่ละประเทศมีความแตกต่างเกี่ยวกับมาตรฐานการให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรซึ่งเป็นการยากที่จะกำหนดมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรแต่ละแขนง จึงมีแนวความคิดในการพยายามที่จะแก้ไขปัญหาด้วยการกำหนดการให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ในปี ค.ศ. 1883 จึงได้มีการประชุม ณ กรุงปารีส เพื่อลงนามรับรองร่างอนุสัญญากรุงปารีส ซึ่งเป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยเรียกว่า “อนุสัญญาเพื่อความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา” หรือ “อนุสัญญากรุงปารีส” และเป็นอนุสัญญาที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิการประดิษฐ์ของคนของชาติภาคีในอนุสัญญาเช่นเดียวกับที่ให้ความคุ้มครองคนในชาติของตนที่เรียกว่า “National Treatment” ซึ่งคนของชาติภาคีในอนุสัญญาสามารถขอรับสิทธิบัตรในประเทศภาคีประเทศหนึ่งได้ ภายในกำหนดระยะเวลา 12 เดือน หลังจากวันที่ขอรับสิทธิบัตรในประเทศภาคีประเทศหนึ่ง (Right of Priority) และยังสามารถกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบังคับใช้สิทธิบัตรของผู้ทรงสิทธิบัตร เพื่อป้องกันการใช้สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรโดยไม่ชอบธรรม ซึ่งเรียกว่า “Compulsory License”

(ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2545). ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 128.)

นอกจากนี้ อนุสัญญากรุงปารีสยังเป็นที่มาให้เกิดสนธิสัญญาอันเกี่ยวกับความร่วมมือด้วยสิทธิบัตร ซึ่งเรียกว่า “The Patent Cooperation Treaty” (PCT) อันเป็นสนธิสัญญาในแบบพหุภาคี (Multilateral Treaty) โดยสนธิสัญญาฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งระบบการคุ้มครองสิทธิบัตรระหว่างประเทศ ได้แก่ การขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศซึ่งเรียกว่า “International Search” ซึ่งมีเงื่อนไขว่า การยื่นขอรับสิทธิบัตรเพียงฉบับเดียวในประเทศหนึ่งที่เป็นภาคีสถิติสัญญาดังกล่าว ย่อมมีผลเช่นเดียวกับการยื่นขอรับสิทธิบัตรแก่สำนักงานสิทธิบัตรในประเทศแต่ละประเทศที่ร่วมเป็นภาคีสถิติสัญญานั้นด้วย และในปี ค.ศ. 1994 ได้มีการจัดระเบียบและกฎเกณฑ์ทางการค้าขึ้นด้วยการจัดตั้งองค์การการค้าโลก (WTO) ตามผลของความตกลงทั่วไปทางภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) อันนำไปสู่การทำความตกลงเกี่ยวกับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า และการป้องกันไม่ให้เกิดการปลอมแปลงสินค้า (เรื่องเดียวกัน, หน้า 128.) ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights) หรือ TRIPs ได้กำหนดให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของชนชาติของประเทศสมาชิกต่าง ๆ เป็นไปอย่างเท่าเทียม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ คนชาติของภาคีของความตกลงทริปส์มีโอกาสได้รับความคุ้มครองสิทธิโดยเท่าเทียมกันจากบรรดาระัฐภาคีขององค์การการค้าโลก (จักรกฤษณ์ ควรพจน์. (2544). กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 44.)

หลักประกันการชำระหนี้

คำว่า “หลักประกัน” มีความหมายที่หลากหลาย แต่โดยรวมแล้วหลักประกัน คือ สิ่งที่จะทำให้เจ้าหนี้ผู้มีหลักประกันมีโอกาสได้รับชำระหนี้มากกว่าเจ้าหนี้รายอื่นๆ ในกรณีที่ลูกหนี้มีเจ้าหนี้หลายรายทำการฟ้องร้องยึดทรัพย์ลูกหนี้รายเดียวกัน และกรณีที่ลูกหนี้ตกอยู่ในสภาพที่ไม่อาจจะชำระหนี้ได้หรืออยู่ในภาวะหนี้สินล้นพ้นตัว หลักประกันต่างๆ ที่ดีนั้นต้องมีผลสมบูรณ์ทางกฎหมายสามารถหยิบยกขึ้นมาแย้งเจ้าหนี้รายอื่นๆ และบุคคลภายนอกได้ หลักประกันที่มีผลบังคับเฉพาะคู่กรณีแต่ไม่สามารถชี้ยันบุคคลภายนอกได้ จะเป็นหลักประกันที่ไม่มีความหมายมากนักในกรณีที่เจ้าหนี้หลายรายเข้าขอเจดีย์ทรัพย์หรือในกรณีที่ลูกหนี้อยู่ในคดีล้มละลาย (อริค อัครวานนท์. (ม.ป.ป.). แนวทางพัฒนากฎหมายเพื่อส่งเสริมหลักประกันทางกฎหมาย. ม.ป.ท.. หน้า 17.)

ประเภทของหลักประกันการชำระหนี้

การให้หลักประกันเพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้มี 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1) หลักประกันการชำระหนี้ด้วยบุคคล คือ การที่บุคคลภายนอกซึ่งมิใช่ตัวลูกหนี้เองยอมผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ โดยรับรองว่าถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตนจะชำระหนี้ให้หรือเรียกว่า “ค้ำประกัน” ซึ่งเจ้าหนี้เชื่อในความสามารถของผู้ค้ำประกันที่จะชำระหนี้แทนได้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ หลักประกันการชำระหนี้ด้วยบุคคลนี้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ในบรรพ 3 ว่าด้วยเรื่องเอกเทศสัญญา ลักษณะ 11 มาตรา 680-701 ซึ่งเป็นสัญญาที่มีลักษณะแยกจากสัญญาที่ลูกหนี้ผูกพันกับเจ้าหนี้เพื่อก่อนนี้ที่เรียกว่าสัญญาประธาน โดยเป็นสัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ค้ำประกันกับเจ้าหนี้ ซึ่งผู้ค้ำประกันเข้าทำสัญญากับเจ้าหนี้เป็นสัญญาใหม่อีกหนึ่งฉบับ สัญญาค้ำประกัน

จึงต้องอยู่ภายใต้บังคับหลักเกณฑ์การทำนิติกรรมทั่วไปด้วย ทั้งในเรื่องของความสมบูรณ์ในการแสดงเจตนา หรือความสามารถของเจ้าหนี้นิติกรรมนั้นๆ

2) หลักประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สิน คือ การเจาะจงเอาทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจเป็นของลูกหนี้เองหรือของบุคคลอื่นมาทำสัญญาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ เจ้าหนี้เชื่อในราคาหรือคุณค่าของทรัพย์สินนั้นที่จะเอาออกขายได้เงินมาชำระหนี้มีผลทำให้เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สินนั้นก่อนเจ้าหนี้สามัญ และเจ้าหนี้สามัญของเจ้าของทรัพย์สินที่ประกันจะเข้ามาขอแบ่งการชำระหนี้ด้วยไม่ได้ ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ประกันยังอยู่ในความครอบครองของลูกหนี้ แต่เอามาทำสัญญาให้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ วิธีนี้เรียกว่า “จำนอง” ถ้ามีการส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินที่ประกันให้อยู่ในความครอบครองของเจ้าหนี้เพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ วิธีนี้ เรียกว่า “จำนำ” ทั้งจำนองและจำนำเป็นประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินที่เกิดจากสัญญาและเป็นวิธีการประกันการชำระหนี้ที่เจ้าหนี้ทั้งหลายประสงค์มากกว่าการประกันการชำระหนี้ด้วยวิธีอื่น เนื่องจากทรัพย์สินนี้ถือว่าเป็นวัตถุที่มีค่ามีราคาแน่นอน ถึงแม้ในบางครั้งอาจเสื่อมค่าเสื่อมราคาไปบ้าง แต่ก็ยังคงมีราคาเหลืออยู่ที่จะเรียกชำระหนี้ได้ การประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินนี้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ในบรรพ 3 ลักษณะที่ 12 และ 13 มีอยู่สองลักษณะคือ สัญญาจำนองและสัญญาจำนำ

ประเภทของทรัพย์สินที่อาจนำมาเป็นหลักประกัน

ทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกันอาจแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท ดังนี้

1) อสังหาริมทรัพย์ หมายความว่า ที่ดินและทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดิน มีลักษณะเป็นการถาวร

หรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดิน และหมายความรวมถึงทรัพย์สินอันเกี่ยวกับที่ดิน หรือทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดิน หรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้นด้วย

2) สंहามิทรัพย์สิน หมายความว่า ทรัพย์สินอื่นนอกจากสंहามิทรัพย์สินและหมายความรวมถึงสิทธิอันเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นด้วย (มาตรา 140 บัญญัติว่า “สंहามิทรัพย์สิน หมายความว่า ทรัพย์สินอื่นนอกจากสंहามิทรัพย์สินและหมายความรวมถึงสิทธิอันเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นด้วย”) จากความหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สंहามิทรัพย์สิน ได้แก่ ทรัพย์สินอื่นทั้งหมดที่ไม่ได้จัดอยู่ในพวกอสังหามิทรัพย์สิน และรวมถึงสิทธิต่าง ๆ อันเกี่ยวกับอสังหามิทรัพย์สินนั้นด้วย

แบบของสัญญาหลักประกัน

สัญญาประกันการชำระหนี้ถือเป็นการทำนิติกรรมอย่างหนึ่งมีรูปแบบและวิธีการทำสัญญาคลายกับการทำนิติกรรมโดยทั่วไปซึ่งถ้าหากคู่สัญญาไม่ปฏิบัติตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ นิติกรรมสัญญาดังกล่าวย่อมตกเป็นโมฆะ แบบของสัญญามีดังนี้

1) การทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น การจำนองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งกฎหมายกำหนดให้สัญญาจำนองนั้นต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เนื่องจากลักษณะของทรัพย์สินที่อาจจำนองได้ตามกฎหมายนั้น ได้แก่ อสังหามิทรัพย์สินซึ่งสามารถจำนองได้ไม่ว่าประเภทใด

2) การส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้รับหลักประกัน ได้แก่ การจำนองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งโดยส่วนใหญ่การแสดงออกซึ่งความเป็นเจ้าของทรัพย์สินก็แต่ด้วยการครอบครองเท่านั้น เว้นแต่สังหามิทรัพย์สินบางประเภทซึ่งกฎหมายกำหนดให้จดทะเบียน หากจะนำทรัพย์สินดังกล่าวไปทำสัญญาจำนองก็ต้องมีการแสดงออกซึ่งทรัพย์สินโดยทางทะเบียน แต่หากมีการนำไปทำสัญญาจำนอง

ก็ต้องมีการแสดงออกโดยการส่งมอบการครอบครอง ดังนั้น การประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินดังกล่าวจึงขึ้นอยู่กับว่ามีการนำสังหามิทรัพย์สินดังกล่าวไปทำสัญญาจำนองหรือสัญญาจำนำ ซึ่งจะต้องทำตามแบบของสัญญาที่มีเจตนาจะผูกพันในอันที่จะเป็นประกันการชำระหนี้ สำหรับแบบแห่งนิติกรรมนั้นหมายถึง วิธีทางที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นพิเศษ เพื่อเป็นหลักบังคับให้ผู้ทำนิติกรรมต้องทำตามให้ครบก่อน มิฉะนั้นนิติกรรมจะตกเป็นโมฆะ

แนวคิดเกี่ยวกับการนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจของต่างประเทศและประเทศไทย

1) แนวคิดเกี่ยวกับการนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจของสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกา มีกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิบัตรคือพระราชบัญญัติสิทธิบัตร ค.ศ. 1952 (United States Code Title 35 – Patents) ซึ่งกำหนดให้สิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล จึงอาจโอนอนุญาตให้ใช้สิทธิหรือเป็นหลักประกันได้ แต่มีได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ รูปแบบหรือวิธีการในการนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันแต่อย่างใด และกฎหมายหลักประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินของสหรัฐอเมริกา คือ Uniform Commercial Code (UCC) Article 9 ในเรื่องนิติกรรมที่มีหลักประกัน (Secured Transaction) ซึ่งเป็นกฎหมายที่เปิดโอกาสให้สังหามิทรัพย์สิน (Personal Property) ทุกประเภทสามารถนำมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ เว้นแต่ทรัพย์สินที่กำหนดยกเว้นไว้ไม่ให้ใช้บังคับกับทรัพย์สินเหล่านั้นเท่านั้น โดยหากจะจัดกลุ่มประเภทของทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกันนั้นแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ทรัพย์สินที่มีรูปร่าง (Goods) ตราสาร (Indispensable Paper) และทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง (Intangibles) ซึ่งทรัพย์สินทางปัญญาอาจจัดอยู่ในกลุ่มทรัพย์สินประเภทนี้ได้

สิทธิบัตรเองก็ถือเป็นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งตามหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกา คือ จัดเป็นทรัพย์สินประเภทที่ไม่มีรูปร่าง (Intangible Personal Property) ประเภทหนึ่ง ดังนั้น สิทธิบัตรจึงสามารถนำมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ภายใต้บทบัญญัตินี้ได้เช่นกัน โดยการปฏิบัติตามขั้นตอนของการสร้างสัญญาหลักประกัน (Attachment) อันเป็นขั้นตอนที่จะทำให้เจ้าหนี้ผู้รับหลักประกันมีสิทธิเหนือทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน และขั้นตอนการทำสัญญาหลักประกันให้มีผลสมบูรณ์ (Perfection) ซึ่งจะทำให้เจ้าหนี้สามารถยกสิทธิเหนือทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันตามสัญญาขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกได้

2) แนวคิดเกี่ยวกับการนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจของประเทศอังกฤษ

ทรัพย์สินทางปัญญาถือว่าเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละฉบับของอังกฤษได้กำหนดถึงสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญานั้นโดยให้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการโอนสิทธิ หรือการอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้สิทธิได้ การโอนสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยทรัพย์สิน (Law of Property Act) นั้นได้รวมถึงการนำไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ด้วย การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันการชำระหนี้จึงสามารถทำได้ ซึ่งการใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ตามกฎหมายของอังกฤษ หมายถึง การสร้างหลักประกันเหนือทรัพย์สินของบริษัทและไม่มี ความแตกต่างกันนักในวิธีการใช้สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้าเป็นหลักประกัน สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมายอังกฤษสามารถแยกออกเป็นสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียน สิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาที่จดทะเบียนได้แก่ สิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า โดยผ่านขั้นตอน

การตรวจสอบและถือเป็นการจดทะเบียนที่เปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชน ส่วนสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องจดทะเบียน ได้แก่ ลิขสิทธิ์ ซึ่งกฎหมายหลักประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินของอังกฤษมีหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการนำทรัพย์สินทางปัญญามาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ นั้น คือ หลักประกันแบบลอย (Floating Charge) สำหรับทรัพย์สินที่บริษัทสามารถนำมาเป็นหลักประกันแบบลอยได้นั้นคำพิพากษาของศาลในคดี Re: Colonial Trusts Corp ได้สรุปไว้ว่า นอกจากทรัพย์สินทั้งหมดที่บริษัทใช้ในการประกอบธุรกิจ บริษัทจะใช้ทรัพย์สินประเภทใดประเภทหนึ่ง (Class of assets of the company) เป็นประกันการชำระหนี้ก็ได้ จะเห็นได้ว่า ศาลยอมรับว่าบริษัทสามารถนำบรรดาทรัพย์สินทั้งหลายที่บริษัทนั้นใช้ในการประกอบกิจการไปใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้โดยไม่ต้องส่งมอบทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันให้แก่ผู้รับหลักประกัน สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญารวมถึงสิทธิบัตรจึงสามารถนำมาเป็นหลักประกันแบบลอยได้

3) แนวคิดเกี่ยวกับการนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันในทางธุรกิจของประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีระบบการประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินแบบเดียวกับประเทศไทย และไม่ได้ นำระบบหลักประกันแบบลอย (Floating Charge) ของประเทศอังกฤษ และ Uniform Commercial Code (UCC) Article 9 ในเรื่องนิติกรรมที่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน (Secured Transactions) ของประเทศสหรัฐอเมริกาไปอุดช่องว่างของกฎหมายจำนำจำนองแต่ประการใด แต่กฎหมายประเทศญี่ปุ่นแก้ไขปัญหาคำนำทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างเช่นทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่สามารถจำนองหรือจำนำได้มาใช้เป็นประกันการชำระหนี้ในลักษณะที่ผู้ให้หลักประกันไม่ต้องส่งมอบ

การครอบครองทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันให้แก่ผู้รับหลักประกันโดยวิธีการจำนำ (Pledge) โดยกำหนดวิธีการเฉพาะเอาไว้ในกฎหมายกฎหมายสิทธิบัตรของประเทศญี่ปุ่น นอกจากนี้ กฎหมายว่าด้วยการออกแบบของประเทศญี่ปุ่น (Design Law) ก็ได้บัญญัติให้สามารถนำสิทธิการออกแบบ (Design Right) หรือสิทธิในการได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิการออกแบบโดยเด็ดขาด (Right of Exclusive License) สิทธิในการได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิการออกแบบโดยไม่เด็ดขาด (Right of Non-Exclusive License) มาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ด้วยวิธีการจำนำได้เช่นกัน ซึ่งเมื่อใช้สิทธิเหล่านี้จำนำแล้วผู้รับจำนำก็ไม่สามารถใช้งานเกี่ยวกับสิทธิการออกแบบที่ได้จดทะเบียนหรือการออกแบบอื่นที่คล้ายคลึงกับการออกแบบนี้ เว้นแต่จะได้มีข้อยกเว้นไว้โดยสัญญา

4) แนวคิดเกี่ยวกับการนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันในทางธุรกิจของประเทศไทย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้วางหลักสัญญาจำนองไว้ในบรรพ 3 ลักษณะ 12 ตั้งแต่มาตรา 702 ถึงมาตรา 746 ซึ่งการจำนอง (Mortgage) เป็นการประกันหนี้ด้วยทรัพย์สินลักษณะหนึ่งที่มีลักษณะสำคัญคือ ลูกหนี้เพียงแต่เอาทรัพย์สินของตนตราไว้เป็นประกันหนี้แก่เจ้าหนี้โดยไม่ต้องส่งมอบการครอบครอง การจำนองจึงเป็นการที่ผู้จำนองซึ่งเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอาจเป็นตัวลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกก็ได้ เอาทรัพย์สินของตนไปตราไว้กับผู้รับจำนองเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ ดังนั้น แม้ว่าการประกันการชำระหนี้ด้วยการจำนองจะเป็นกลไกหรือเครื่องมือสำคัญในการให้สินเชื่อ (Extension of Credit) ของสถาบันการเงินในระบบธุรกิจ แต่ก็ไม่สามารถนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันในลักษณะจำนองได้ เนื่องจากประเภทของทรัพย์สินที่สามารถนำมาจำนองได้ตาม

มาตรา 703 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จำกัดเอาไว้ว่าจะต้องเป็นอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ที่มีทะเบียนและได้จดทะเบียนตามกฎหมายแล้วเท่านั้น เพราะสิทธิจำนองถือหลักการแสดงออกทางทะเบียน ภาระติดพันใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินเหล่านี้จึงต้องสามารถดูได้จากทะเบียนสิทธิบัตรแม้จะถือว่าเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่มีคุณค่าในทางเศรษฐกิจ แต่ก็ไม่ใช่อสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่มีทะเบียนตามกฎหมาย สิทธิบัตรแม้เป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทมีทะเบียน แต่ทะเบียนนี้ก็เพียงหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเพื่อวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองและป้องกันการละเมิดสิทธิตามกฎหมาย ไม่ใช่ทะเบียนที่มีลักษณะแสดงกรรมสิทธิ์ เนื่องจากสิทธิในสิทธิบัตรแตกต่างกับสิทธิในกรรมสิทธิ์ ฉะนั้นผู้ทรงสิทธิบัตรจึงไม่สามารถนำสิทธิในสิทธิบัตรมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ด้วยรูปแบบของการจำนองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้

การจำนำ (Pledge) เป็นสัญญาประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินอีกประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 13 โดยบัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา 747 ถึงมาตรา 749 ซึ่งมาตรา 747 บัญญัติว่า “อันว่าการจำนำนั้น คือการที่บุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้จำนำ ส่งมอบสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า ผู้รับจำนำ เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้” การจำนำกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือแต่อย่างใด ดังนั้น คู่สัญญาจะตกลงทำสัญญาจำนำกันเป็นหนังสือหรือตกลงกันด้วยวาจาก็ย่อมทำได้ แต่หลักการสำคัญของสัญญาจำนำ คือ ต้องมีการส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินที่จำนำให้แก่ผู้รับจำนำเพื่อยึดถือไว้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ ทำให้ทรัพย์สินที่จำนำต้องหลุดพ้นจากการครอบครองของผู้จำนำ ถ้าไม่มีการส่งมอบ

การครอบครองทรัพย์สินที่จำนำแล้วก็ถือไม่ได้ว่าเป็นการจำนำ และแม้จะมีการส่งมอบทรัพย์สินที่จำนำแล้วก็ตาม แต่ต่อมามีภายหลังหากผู้รับจำนำตกลงยินยอมให้ทรัพย์สินที่จำนำกลับคืนไปอยู่ในการครอบครองของผู้จำนำ ก็ถือได้ว่าผู้รับจำนำยอมสละสิทธิจำนำอันจะมีผลทำให้สัญญาจำนำระงับสิ้นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 769 (2) จะเห็นว่าสิทธิที่จะจำนำได้จะต้องเป็นสิทธิที่มีตราสารเท่านั้น เพราะการจำนำสิทธิจะต้องมีการส่งมอบตราสารให้แก่ผู้รับจำนำและต้องเป็นสิทธิเรียกร้องที่มีลูกหนี้แห่งสิทธิด้วย ซึ่งสิทธิที่มีตราสารหมายถึง ตราสารที่ใช้แทนสิทธิหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นเอกสารที่สร้างขึ้นตามแบบพิธีในกฎหมาย และเป็นตราสารที่โอนกันได้ด้วยวิธีของตราสารนั้น เช่น ตั๋วเงิน ใบหุ้น ใบหุ้นกู้ ใบประทวนสินค้า เป็นต้น ไม่ใช่เป็นเพียงเอกสารธรรมดาที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นพยานหลักฐานแห่งสิทธิทั่วไป สิทธิในสิทธิบัตรไม่ใช่สิทธิที่มีตราสารตามนัยดังกล่าว อีกทั้งสิทธิในสิทธิบัตรก็ไม่ใช่สิทธิเรียกร้องที่มีลูกหนี้แห่งสิทธิ แต่สิทธิบัตรเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะหวงกันไม่ให้บุคคลใดๆ ละเมิดสิทธิตามที่กฎหมายให้ความคุ้มครอง ด้วยเหตุนี้ สิทธิในสิทธิบัตรจึงไม่สามารถจำนำด้วยวิธีจำนำสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้

กฎหมายเกี่ยวกับการนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจของต่างประเทศและประเทศไทย

1) สหรัฐอเมริกา

การใช้สิทธิบัตรประกันการชำระหนี้ของสหรัฐอเมริกานั้นเป็นไปตามบทบัญญัติของ UCC มาตรา 9 โดยสิทธิบัตรถูกจำแนกอยู่ในประเภททรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างทั่วไป (General Intangible) ประเภทหนึ่ง ไม่มีลักษณะทางกายภาพที่สามารถจับต้องหรือครอบครองได้ การปฏิบัติตามขั้นตอนที่

กำหนดใน UCC มาตรา 9 คือ ขั้นตอนการสร้างสัญญาหลักประกัน (Attachment) และการทำสัญญาหลักประกันให้มีผลสมบูรณ์ (Perfection) จึงไม่สามารถทำได้โดยวิธีการครอบครองเช่นทรัพย์สินอื่น ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพจับต้องได้ การสร้างสัญญาหลักประกันของสิทธิบัตร รวมทั้งทรัพย์สินทางปัญญาชนิดอื่น ๆ จึงต้องทำเป็นสัญญาประกันการชำระหนี้เป็นลายลักษณ์อักษร

2) ประเทศอังกฤษ

หลักประกันแบบลอยหรือหลักประกันแบบไม่เฉพาะเจาะจง หรือที่ตามกฎหมายอังกฤษเรียกว่า “Floating Charge” (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่าหลักประกันแบบลอย) นั้นเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกัน ซึ่งเป็นรูปแบบที่ลูกหนี้ไม่ต้องโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและไม่มีการโอนการครอบครองในทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันไปให้เจ้าหนี้แต่ให้สิทธิบางอย่างเหนือหลักประกันแก่เจ้าหนี้ หลักประกันแบบลอยมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- (1) ทรัพย์สินในอนาคตสามารถนำมาใช้เป็นหลักประกันได้
- (2) ทรัพย์สินของกิจการค้า (Undertaking) แบบบัญชีลูกหนี้ (Book Debts) สามารถใช้เป็นหลักประกันแบบลอยได้ คือมีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุมเกือบทุกประเภท รวมถึงทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างด้วย
- (3) ความเป็นอิสระของบริษัทในการดำเนินธุรกิจตามปกติเกี่ยวกับทรัพย์สินประกันต่อไป จนกว่าจะมีการแปลงสภาพของหลักประกัน
- (4) การบังคับหลักประกันสามารถทำได้โดยการตั้งผู้บังคับหลักประกัน (Receiver) ผู้ซึ่งจะทำหน้าที่เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ในการได้รับชำระหนี้
- (5) เจ้าหนี้หลักประกันแบบลอยมีสิทธิได้รับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินประกันก่อนเจ้าหนี้สามัญ

แม้ว่าหลักประกันแบบลอยจะเป็นการประกันหนึ่งที่เกิดจากสัญญา แต่ก็ไม่มีความหมายของสัญญาโดยเฉพาะเจาะจงซึ่งขึ้นอยู่กับเจตนาของคู่สัญญาเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงได้มีการกำหนดการจดทะเบียนหลักประกันไว้ในพระราชบัญญัติบริษัท (Company Act 2006) โดยมาตรา 860(7) กำหนดการจดทะเบียนรายการต่างๆ ของข้อตกลงในสัญญา ซึ่งการจดทะเบียนจะเป็นการบอกกล่าวแก่บุคคลภายนอกทราบว่ามี การนำทรัพย์สินไปเป็นหลักประกันแบบลอย โดยแจ้งรายการต่างๆ ตามข้อตกลงในสัญญาให้นายทะเบียนจัดบันทึกลงในสมุดทะเบียน แต่ไม่ใช้การจดทะเบียนจำนองต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

3) ประเทศญี่ปุ่น

กฎหมายสิทธิบัตรของญี่ปุ่น (Patent Law of Japan) ได้บัญญัติให้สิทธิในสิทธิบัตรสามารถนำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ด้วยวิธีการจำนำ (Pledge) โดยกำหนดวิธีการเฉพาะไว้ในมาตรา 95 และมาตรา 96 ในเรื่องของสิทธิของผู้รับจำนำที่จะเรียกค่าตอบแทน มาตรา 98(3) และมาตรา 99(3) เรื่องข้อกำหนดถึงประเภทนิติกรรมที่ต้องจดทะเบียน

นอกจากนี้ กฎหมายว่าด้วยการออกแบบของประเทศญี่ปุ่น (Design Law of Japan) ก็ได้บัญญัติให้สามารถมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ด้วยวิธีการจำนำได้เช่นกัน ซึ่งเมื่อใช้สิทธิเหล่านี้จำนำแล้ว ผู้รับจำนำก็ไม่สามารถใช้งานหรือดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับสิทธิในสิทธิบัตรได้ เว้นแต่จะให้มีข้อยกเว้นไว้โดยสัญญา

4) ประเทศไทย

เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายรองรับให้มีการประกันการชำระหนี้ด้วยสิทธิบัตรเอาไว้โดยชัดเจน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาแนวคิดและหลักการทางกฎหมาย

ที่เหมาะสมเกี่ยวกับการนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ โดยการศึกษาบทบัญญัติเกี่ยวกับการประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ.

ประเทศไทยมีบทบัญญัติของกฎหมายหลักประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เรื่อง เอกเทศสัญญา คือ ลักษณะ 12 จำนอง เป็นสัญญาที่ผู้จำนองอาจจะเป็นตัวลูกหนี้เองหรือเป็นบุคคลภายนอกก็ได้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น (มาตรา 705 บัญญัติว่า “การจำนอง ทรัพย์สิน นั้น นอกจากผู้เป็นเจ้าของ ในขณะที่นั้นแล้ว ท่านว่า ใครอื่นจะ จำนอง หาได้ไม่”) เอาทรัพย์สินของตนไปตราไว้กับเจ้าหนี้ซึ่งเรียกว่าผู้รับจำนองเพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ของลูกหนี้ โดยไม่ต้องส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้รับจำนอง เมื่อลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้ซึ่งเป็นผู้รับจำนองมีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินที่จำนองก่อนเจ้าหนี้สามัญคนอื่น และลักษณะ 13 จำนำ เป็นการที่ลูกหนี้จำนำประกันหนี้ตนเองหรือเป็นการที่บุคคลภายนอกจำนำประกันหนี้บุคคลอื่นที่ต้องชำระก็ได้ (สุดา (วัชร วัฒนากุล) วิศรุตพิชญ์. (2545). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยคำประกัน จำนอง จำนำ. หน้า 135.) ซึ่งผู้จำนำต้องส่งมอบทรัพย์สินที่จำนำให้แก่ผู้รับจำนำเพื่อยึดถือครอบครองทรัพย์สินนั้นไว้เป็นหลักประกันการชำระหนี้

ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. เป็นร่างที่คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจ ในคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย นำมาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายหลักประกันทางธุรกิจให้มีความสมบูรณ์และครบถ้วนมากยิ่งขึ้น ร่างพระราชบัญญัติ

ฉบับนี้เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้หลักประกันในรูปแบบใหม่อันเกิดขึ้นภายหลังจากที่ประเทศไทยมีความพยายามที่จะแก้ไขวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจโดยใช้มาตรการต่างๆ อันเกิดจากปัญหาในการนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ของผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ประกอบการหรือแม้กระทั่งสถาบันการเงิน

ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดให้สิทธิบัตรเป็นประเภทของทรัพย์สินที่จะนำไปใช้เป็นหลักประกัน

ประเภทของทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกัน เมื่อพิจารณาตามมาตรา 8 ของร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างจากกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการกำหนดประเภทของทรัพย์สินที่สามารถนำมาเป็นหลักประกันไว้ในลักษณะที่เปิดกว้างให้สังหาริมทรัพย์ทั้งปวงสามารถนำมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายดังกล่าวก็ได้มีการจำแนกประเภทของทรัพย์สินที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักประกัน พร้อมทั้งให้ความหมายและนิยามของทรัพย์สินแต่ละประเภทไว้เพื่อประโยชน์ในการตีความของคู่สัญญาและเพื่อลดปัญหาการนำคดีขึ้นสู่ศาลอีกทางหนึ่งด้วย ส่วนประเทศอังกฤษให้อิสระแก่ผู้ให้หลักประกันในการที่จะนำทรัพย์สินใดๆ ก็ตามมาเป็นหลักประกันได้ โดยไม่ได้มีการจำกัดประเภทของทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกันแต่อย่างใด การที่บทบัญญัติในมาตรา 8 ของร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. กำหนดทรัพย์สินที่สามารถนำมาเป็นหลักประกันเป็นประเภทไป โดยไม่ได้กำหนดให้ทรัพย์สินทุกประเภทสามารถใช้เป็นหลักประกันได้ การบัญญัติเช่นนี้ไม่ได้มีความหมายชัดเจนและคลุมเครือเพียงพอ อาจก่อให้เกิดความสับสนในการ

ตีความของคู่สัญญาได้ว่าสิทธิบัตรสามารถนำมาเป็นหลักประกันตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้หรือไม่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวหากมีการแก้ไขเพิ่มเติมก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อคู่สัญญา

ปัญหาเกี่ยวกับการจดทะเบียนสิทธิบัตรที่เป็นหลักประกัน

ปัญหาเกี่ยวกับการจดทะเบียนสิทธิบัตรที่เป็นหลักประกันทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศนั้นจะเห็นได้ว่า กรณีของประเทศสหรัฐอเมริกาแม้จะแบ่งการจดทะเบียนออกเป็นสองส่วน แต่ UCC มาตรา 9 กำหนดให้คู่สัญญาเป็นผู้มีหน้าที่ในการจดทะเบียนข้อมูลการก่อสิทธิในหลักประกันเพื่อบอกกล่าวให้สาธารณชนทราบ เช่นเดียวกับกรณีของประเทศอังกฤษ โดยหลักประกันแบบลอย (Floating Charge) ใช้ระบบการจดทะเบียนแบบสองส่วน กล่าวคือ นอกจากจะต้องมีการจดทะเบียนต่อ Companies House ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจดทะเบียนหลักประกันแล้ว คู่สัญญายังต้องไปดำเนินการทางทะเบียนเองกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจดทะเบียนด้วย ซึ่งต่างจากร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. แม้ว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะแบ่งการจดทะเบียนออกเป็นสองส่วนซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นการจดทะเบียนที่เดียวคือจดทะเบียนที่สำนักงานทะเบียนหลักประกันทางธุรกิจ ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ในกรณีทรัพย์สินมีทะเบียนก็ยังไม่มีความชัดเจนว่าหมายความว่าถึงทรัพย์สินประเภทใด รวมถึงสิทธิบัตรด้วยหรือไม่ อีกทั้ง การกำหนดให้กรณีที่น่าทรัพย์สินมีทะเบียนมาเป็นหลักประกัน นอกจากจะต้องทำสัญญาหลักประกันทางธุรกิจต่อสำนักงานทะเบียนหลักประกันทางธุรกิจแล้ว ยังต้องแจ้งให้นายทะเบียนที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นทราบถึงการจด

ทะเบียนการเป็นหลักประกันด้วยนั้นเป็นขั้นตอนที่ยุ้งยาก ซ้ำซ้อน และไม่สะดวกต่อการดำเนินการ และการกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานทะเบียนในสำนักงานทะเบียนนั้นอาจก่อให้เกิดความผิดพลาดหรือข้อขัดข้องในการดำเนินการได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวหากมีการแก้ไขเพิ่มเติมก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อคู่สัญญาในการจัดทำสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ

ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับหลักประกันกับสิทธิบัตรที่นำมาเป็นหลักประกัน

สิทธิบัตรเป็นสิทธิที่มีอายุแห่งการคุ้มครองตามกฎหมาย เมื่อสิ้นอายุแห่งการคุ้มครองสิทธิบัตรแล้วก็จะกลายเป็นสาธารณสมบัติ (Public Domain) อันบุคคลใดๆจะอ้างสิทธิแต่ผู้เดียวไม่ได้ ประชาชนทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเสรีโดยไม่ต้องขออนุญาต ไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทน และไม่ต้องเป็นการละเมิดสิทธิบัตร ดังนั้น การนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจคู่สัญญาจึงต้องคำนึงถึงระยะเวลาของสัญญาต่อผลของการบังคับหลักประกันข้อนี้ด้วย การบังคับหลักประกันที่รวดเร็วก็น่าจะสามารถช่วยบรรเทาปัญหาตรงนี้ได้ หากกฎหมายกำหนดว่าการบังคับหลักประกันจะต้องดำเนินการกระบวนกรผ่านทางศาลเท่านั้น ก็อาจทำให้ไม่มีผู้ใดกล้าทำสัญญารับสิทธิบัตรไว้เป็นหลักประกัน เพราะเป็นการเสี่ยงที่จะได้รับความเสียหายจากกระบวนกรบังคับหลักประกันที่ล่าช้าจนเกินไป ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศจะเห็นว่าแตกต่างจากกฎหมายไทยค่อนข้างมาก กฎหมายของต่างประเทศมีบทบัญญัติที่ระบุไว้ชัดเจนและเหมาะสมในการนำเอาสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ไม่ว่าจะโดยการทำสัญญาประกันการชำระหนี้ภายใต้กฎหมายเฉพาะเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ หรือโดยวิธีการจำนำแบบประเทศญี่ปุ่น

สรุปผล

สิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินอีกประเภทหนึ่งที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่น่าจะนำมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ อันเป็นการนำสิทธิบัตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อีกรูปแบบหนึ่ง และก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ อีกทั้งการสนับสนุนให้มีการเอาสิทธิบัตรมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้มีความคิดและความสามารถเกิดความคิดหรือริเริ่มในการประดิษฐ์ผลงานใหม่ๆ โดยประเทศอังกฤษมีรูปแบบการประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินที่เรียกว่า หลักประกันแบบลอย (Floating Charge) เป็นการประกันหนี้ที่มีผลผูกพันทรัพย์สินบางประเภทที่บริษัทลูกหนี้อยู่ในขณะที่ยกให้เกิดสัญญาและที่จะได้รับมาในอนาคต โดยทรัพย์สินนั้นจะระบุเจาะจงไปเลยว่าเป็นทรัพย์สินสิ่งไหน โดยทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกันจะเป็นทรัพย์สินที่มีลักษณะหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา บริษัทลูกหนี้น่าสามารถดำเนินการในทางธุรกิจตามปกติกับทรัพย์สินประเภทดังกล่าวจนกว่าจะมีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นทำให้ทรัพย์สินนั้นกลายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง และในประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายหลักประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินที่เรียกว่า Uniform Commercial Code (UCC) Article 9 ในเรื่องนิติกรรมที่มีหลักประกัน (Secured Transaction) ซึ่งมีรูปแบบของสัญญาหลักประกันที่กำหนดให้มีการนำทรัพย์สินมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ด้วยวิธีการแจ้งบันทึกข้อมูลการก่อสิทธิเหนือทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันเพื่อให้สาธารณชนตรวจสอบข้อมูลได้ โดยไม่ต้องมีการส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ทำให้ทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างทุกประเภท รวมทั้งสิทธิบัตรสามารถนำมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ ส่วนในประเทศญี่ปุ่น กฎหมายการประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่ง

ซึ่งมี 2 รูปแบบ คือ จำนอง และจำนำ โดยกฎหมาย จำนำกำหนดให้สิทธิในทรัพย์สินทุกประเภทสามารถ นำมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ด้วยวิธีจำนำ สิทธิบัตรเองก็เป็นสิทธิประเภทหนึ่ง ที่สามารถจำนำได้ แต่ประมวลกฎหมายแพ่งญาไม่ได้อำนาจนิติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับรูปแบบของการ จำนำสิทธิบัตรเอาไว้โดยเฉพาะ โดยบทบัญญัติที่ เกี่ยวกับการนำสิทธิบัตรมาใช้เป็นหลักประกัน การชำระหนี้ด้วยวิธีจำนำได้ถูกนำมาบัญญัติเอาไว้ ในกฎหมายสิทธิบัตรเป็นการเฉพาะ สำหรับ ประเทศไทย กฎหมายประกันการชำระหนี้ด้วย ทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในลักษณะจำนองและจำนำนั้นยังมีข้อจำกัด คือ การจำนองนั้น บทบัญญัติมาตรา 703 แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดว่า ทรัพย์สิน ที่จำนองจะต้องเป็นอสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ บางประเภทที่มีทะเบียนและได้จดทะเบียนแล้ว ตามกฎหมายเท่านั้น สิทธิบัตรแม้จะถือว่าเป็นทรัพย์สิน ชนิดหนึ่ง แต่ก็ไม่ใช่สังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ แม้สิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภท ที่มีทะเบียนตามกฎหมาย แต่สิทธิในสิทธิบัตรก็ แตกต่างกับสิทธิในกรรมสิทธิ์ ทะเบียนนี้จึงไม่ใช่ ทะเบียนที่มีลักษณะแสดงกรรมสิทธิ์ หากแต่เป็น เพียงหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเพื่อ วัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย ดังนั้นสิทธิบัตรจึงไม่อาจใช้เป็นหลักประกันการชำระ หนี้ด้วยวิธีการจำนองได้ ส่วนจำนำ มีหลักการสำคัญ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์คือ ต้องมี การส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินที่จำนำให้แก่ เจ้าหนี้เพื่อยึดถือไว้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ แต่สิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างจึงไม่สามารถ ส่งมอบการครอบครองให้แก่กันได้

ในปัจจุบันจึงได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติ หลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. โดยมีหลักการ

ที่กำหนดให้ทรัพย์สินสามารถนำมาใช้เป็นหลัก ประกันการชำระหนี้ได้ด้วยวิธีการทำสัญญาเป็น หนังสือและจดทะเบียนสัญญาหลักประกันเพื่อให้ ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบการก่อสิทธิเหนือ ทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันได้ โดยไม่ต้องมีการ ส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของสิทธิบัตรที่เป็นทรัพย์สิน ไม่มีรูปร่างและยังทำให้ผู้ให้หลักประกันซึ่งเป็น เจ้าของสิทธิบัตรยังคงสามารถใช้ประโยชน์จากสิทธิ บัตรของตนระหว่างที่เป็นหลักประกันได้ แต่การนำ สิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจตามร่าง พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังคงมีข้อบกพร่อง ดังนี้

(1) เรื่องการกำหนดให้สิทธิบัตรเป็น ประเภทของทรัพย์สินที่จะนำไปใช้เป็นหลักประกัน ตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ซึ่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ได้กำหนด ให้สิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินที่สามารถนำมาใช้เป็นหลัก ประกันเอาไว้โดยตรง แม้ว่าในมาตรา 8(5) กฎหมายจะเปิดช่องให้สามารถนำสิทธิในทรัพย์สิน ทางปัญญามาใช้เป็นหลักประกันได้ แต่ไม่ได้กำหนด ว่าได้แก่ทรัพย์สินทางปัญญาประเภทใดบ้าง ซึ่ง ทรัพย์สินทางปัญญาที่มีหลายประเภท จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาในการตีความของกลุ่มสัญญาได้ว่าสิทธิบัตร สามารถนำมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจตามร่าง พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้หรือไม่

(2) เรื่องการจดทะเบียนสิทธิบัตรที่เป็น หลักประกัน ซึ่งการนำสิทธิบัตรซึ่งเป็นทรัพย์สินที่มี ทะเบียนรับรองมาเป็นหลักประกันจะทำการจดทะเบียนทรัพย์สินประเภทนี้ได้อย่างไร เนื่องจาก ในมาตรา 14 มาตรา 16 และมาตรา 19 ของร่าง พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. บัญญัติถึงความสมบูรณ์ของสัญญาหลักประกันว่า ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงาน ทะเบียนหลักประกันทางธุรกิจ ณ สำนักงานทะเบียน

หลักประกันทางธุรกิจที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า และในกรณีที่นำทรัพย์สินมีทะเบียนมาเป็นหลักประกันยังต้องแจ้งให้นายทะเบียนที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นทราบถึงการจดทะเบียนการเป็นหลักประกันนั้นด้วย ซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งยาก ซ้ำซ้อน ไม่สะดวกต่อการดำเนินการ

(3) เรื่องการประเมินมูลค่าสิทธิบัตร ซึ่งร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการวางหลักเกณฑ์การประเมินราคาหลักประกัน หากไม่มีความแน่นอน และไม่มั่นคงของหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินมูลค่าสิทธิบัตร สัญญาหลักประกันทางธุรกิจจะไม่เกิดขึ้นถ้าหากว่าคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่สามารถกำหนดมูลค่าของสิทธิบัตรได้

(4) เรื่องการบังคับหลักประกันกับสิทธิบัตรที่นำมาเป็นหลักประกัน ประเด็นแรกเป็นเรื่องการเข้าครอบครองทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ซึ่งในมาตรา 42 ของร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. จำกัดวิธีการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันอยู่เพียงแค่วิธีการประมูลโดยเปิดเผยเท่านั้น นอกจากนี้ยังไม่มีกำหนดระยะเวลาและขั้นตอนของการประมูลโดยเปิดเผยว่ามีกระบวนการอย่างไร ซึ่งการบัญญัติในลักษณะนี้ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในส่วนของการบังคับหลักประกันในเรื่องประสิทธิภาพในการบังคับหลักประกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการนำสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. เปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ อันได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ พบว่า บทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ

พ.ศ. ของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจ ในคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ยังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการโดยเฉพาะข้อบกพร่องในเรื่องของถ้อยบัญญัติที่ก่อให้เกิดข้อถกเถียง ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ดังนี้

1) เรื่องการกำหนดให้สิทธิบัตรเป็นประเภทของทรัพย์สินที่จะนำไปใช้เป็นหลักประกันตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. แก้ไขเพิ่มเติมโดยการกำหนดประเภทของทรัพย์สินที่สามารถนำมาเป็นหลักประกันให้หมายความรวมถึงสิทธิบัตรไว้โดยชัดเจน

2) เรื่องการจดทะเบียนสิทธิบัตรที่เป็นหลักประกัน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่จะก่อให้เกิดสิทธิในการใช้ยื่นต่อบุคคลภายนอกในลักษณะเช่นเดียวกับขั้นตอนการทำสัญญาหลักประกันให้มีผลสมบูรณ์ (Perfection) ใน Uniform Commercial Code (UCC) Article 9 ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการกำหนดให้ต้องมีการจดทะเบียนทำสัญญาหลักประกันทางธุรกิจต่อนายทะเบียนกรมทรัพย์สินทางปัญญา โดยกำหนดให้ขั้นตอนการจดทะเบียนหลักประกันและขั้นตอนการแจ้งการเป็นหลักประกันควรจะปฏิบัติให้เสร็จสิ้นในหน่วยงานเดียว ส่วนทรัพย์สินอื่นที่ไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางทะเบียนมาเป็นหลักประกัน ให้ทำการจดทะเบียนหลักประกันที่สำนักงานทะเบียนหลักประกันทางธุรกิจที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจัดตั้งขึ้น

3) เรื่องการประเมินมูลค่าสิทธิบัตร ต้องจัดให้มีองค์กรที่มีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรโดยเฉพาะ ซึ่งอาจเป็นการจัดตั้งขึ้นมาในรูปขององค์กรภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้การกำหนดมูลค่าสิทธิบัตรมีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

4) เรื่องการบังคับหลักประกันกับสิทธิบัตร ที่นำมาเป็นหลักประกัน เนื่องจากสิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินที่มีลักษณะพิเศษเป็นสิทธิที่มีอายุแห่งการคุ้มครองตามกฎหมายจำกัด จึงควรมีวิธีการบังคับหลักประกันที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพในลักษณะเช่นเดียวกับบทบัญญัติในกฎหมายหลักประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สิน Uniform Commercial Code (UCC) Article 9 ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดให้มีกระบวนการบังคับหลักประกันที่รวดเร็วด้วยการกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาที่แน่นอนในการจำหน่ายหลักประกันโดยวิธีการประมูลโดยเปิดเผย นอกจากนี้ ควรเพิ่มทางเลือก

ให้คู่สัญญามีโอกาสเลือกใช้วิธีการจำหน่ายสิทธิบัตรที่เป็นหลักประกันโดยวิธีอื่นนอกเหนือจากการประมูลโดยเปิดเผย

จากข้อเสนอแนะทั้งหมดที่กล่าวมานี้ แนวทางการแก้ไขปัญหาค่าชดเชยที่ผู้เขียนได้นำเสนอนั้นเป็นเพียงแนวทางหนึ่งเท่านั้น หากจะมีการแก้ไขบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการสอบถามและตรวจสอบภาคธุรกิจและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆด้วย เพื่อให้การปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีความสมบูรณ์และสามารถนำเอาสิทธิบัตรมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. (ฉบับคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจ คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย พ.ศ. 2556)

กฎหมายต่างประเทศ

Uniform Commercial Code (UCC)

หนังสือ

จักรกฤษณ์ ควรพจน์. (2538). *กฎหมายสิทธิบัตร: แนวความคิดและบทวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

_____. (2544). *กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

_____. (2544). *สิทธิบัตร แนวความคิดและบทวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: บี. เจ. โปรเซสเซอร์.

เจริญ เฉษฐาวลัย. (2548). *คู่มือการประเมินราคาทรัพย์สิน พิมพ์ครั้งที่ 1*. นนทบุรี: บริษัท ฟิติ จำกัด.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2540). *ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

_____. (2545). *ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2551). **ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา พื้นฐานความรู้ทั่วไป ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ความลับทางการค้า เซมิคอนดักเตอร์ชิปพันธุ์พืช ใหม่ พิมพ์ครั้งที่ 7.** กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2537). **กฎหมายเบื้องต้นทางธุรกิจ (พิมพ์ครั้งที่ 5).** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2529). **ระบบกฎหมายอังกฤษ.** กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- นิวัฒน์ มีลาภ. (2534). **กฎหมายลิขสิทธิ์ สิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บัญญัติ สุขีวะ. (2535). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะทรัพย์ ครั้งที่ 3.** กรุงเทพฯ: บริษัท กรุงเทพมหานคร พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- ปริญญา ดีผดุง. (2540). **รวมคำบรรยายภาคหนึ่งสมัยที่ 50 ปีการศึกษา 2540 เล่มที่ 1.** กรุงเทพฯ: บริษัท กรุงเทพมหานคร พรินติ้ง จำกัด.
- ประมุล สุวรรณศร. (2539). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์ แก้ไขเพิ่มเติมโดย นายพัฒนา เนียมกฤษกร.** กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- พจน์ ปุษปาคม. (2533). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการค้าประกัน จำนอง จำนำ สิทธิยึดหน่วง และบุริมสิทธิ (พิมพ์ครั้งที่ 13).** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์.
- ไพโรจน์ ชิงศิลป์. (2538). **หลักการประเมินราคาทรัพย์สิน พิมพ์ครั้งที่ 2.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศุภราชิน.
- มานิตย์ จุมปา. (2543). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน (พิมพ์ครั้งที่ 4).** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไมตรี สุเทพากุล. (2557). **รวมคำบรรยายภาคหนึ่งสมัยที่ 67 ปีการศึกษา 2557 เล่มที่ 14.** กรุงเทพฯ: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ยรรยง พวงราช. (2543). **คำอธิบายกฎหมายสิทธิบัตร (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- สมบูรณ์ บุญกินนท์. (2532). **ข้อสังเกตเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า สิทธิบัตร และลิขสิทธิ์ในกฎหมาย ทรัพย์สินทางปัญญา รวบรวมโดยบริการส่งเสริมงานตุลาการ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- สมยศ เชื้อไทย. (2538). **คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง หลักทั่วไป ครั้งที่ 3.** กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สุพิศ ปราณีตพลกรัง. (2549). **กฎหมายสิทธิบัตร (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ: อจตยา มิเลนเนียม.
- สุวิทย์ สุวรรณ. (2553). **วารสารกฎหมายการประกันด้วยทรัพย์สินตามหลักกฎหมายอเมริกัน.** กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนีย์ ปราโมชย์. (2528). **คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายลักษณะทรัพย์.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสาส์น.
- อริก อัจวานนท์. (ม.ป.ป.). **แนวทางพัฒนากฎหมายเพื่อส่งเสริมหลักประกันทางกฎหมาย.** ม.ป.ท..
- อารีพรรณ จงประกิตพงศ์. (2537). **สารบัญัติทรัพย์สินทางปัญญา เล่ม 2.** กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

วารสาร บทความ

ปกรณ์ นิลประพันธ์. (2544). “แนวความคิดใหม่เกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สินเป็นหลักประกันการชำระหนี้”.

วารสารกฎหมายปกครอง.

วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์

จิ้น ประสบพิชัย. (2553). สิทธิประโยชน์ของผู้ทรงสิทธิบัตรรวม. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พัชรินทร์ ไวกวี. (2540). หลักประกันสินเชื่อธนาคารพาณิชย์. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิทยา จัญญาจัน. (2537). การประกันหนี้ด้วยทรัพย์สินแบบ Floating Charge. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรตม์ ดิษฐปาน. (2555). การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีเงินได้. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุชาดา กรรณสูต. (2541). การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันการชำระหนี้. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวรรณ นามตะ. (2541). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับลักษณะของการประดิษฐ์ที่ขอรับสิทธิบัตรได้: ศึกษากรณีเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายอังกฤษ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.